

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomla vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetés fűlvétetik's pontosan és jutányosan közlötetik.

Teljes számu példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (kinevezések. Duna-tiszai csatorna, gr. Széchenyi Istvánról; táncos a pesti Hirlap centralisatioja ellenében; pályinka's az ár-vegyel éhség; Jász-Berényről; a hazai műpar örövedetes terjedése. A szab. révkomáromi biztosító társaság közgyűlése's évfordulatos számolása; magyar kereskedelmi társaság részéről; budapesti napló.

Spanyolország (ujabb zendülési jelenetek; a haderő összevonatik; a papi javakról szóló törv. javaslat elfogadva'sat.)

Anglia (viták a jövedelmi adó-kérdés körül; érdekes adatok az angol pénzforgalomról'sat.)

Franciaország (miniszteri csekély többség a Boudet-féle módosítványiesetkor; hó és hideg okozta inség Ardèche departementben)

Schweiz (bomladozó polgári viszonyok; hadi mozgalmak; jezuitákat kililló rendeletek.)

Moldva és Oláhország (Czorszkormányi legújabb rendeletek a közlekedés könnyítésére nézve.)

China (hallatlan nyomor China éjszaki részeiben)

Külföldi elegy.

Ertesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Öcs's ap k. fels. gr. Vay Ábrahámot Márm. ro-megye főispánját e' megye igazgatásától fölmenteni's márm. rosi főispán-helyettesé Szentpály Lászlót Ugocsa-megye volt országgyűlési követét kinevezni kegy. méltóztatott.

Duna-tiszai csatorna.

I.

Gyakorlatilag és általánosan szólva: valaminek sikeres kiállítására idő, dologhoz értés's kéz, vagy ennek mozgásba tevője "pénz" kell. — Ha kinek ideje nincs, bár mikép értene is valamihez, 's bár mennyi pénze volna is egyébiránt, célt nem érhet. Színtolly kevés sikerrel fog haladni az, kinek van ugyan ideje's pénze is, ki azonban nem ért ahhoz, kihez fogott. Míg végre az sem boldogul, kinek kézmozgatója, munkaérbresztője, azaz pénze nincs, bár mennyi üres ideje's felhalmozott tudománya volna is egyébként.

Sikeres eljárásra fővonásilag ehez képest, ha állításomban nincs hégzag, három tényező: idő, értelem és pénz egyenlőn szükséges.

Miket egybevonván: a foganatosítás, vagy ha értelmesebben volna mondva: a jó foganat mestersege — l'art de réussir — abban áll "Időt, értelmet és pénzt kellőleg egybeponosítani egy egy cél elérésére."

És most tisztelt olvasó, kérem alázattal, veszen pillanatot saját életére, vagy fordítson figyelmet másokéra, vagy vizsgálja nemzeti létünk hullámzásait, 's tüstént fel fogja lelmi annak kulcsát: hogy miért nem ért maga sokban célt; miért vallott apanyi kudarcot más; 's miért lön oly kevés eredménye mind azon szent vágynak, szilárd akaratnak, s gyönyörű lelkesedésnek, mellytől eltelve már régóta sovárog annyi hű kedély honunk díszé's elömenete után?

'S ugyanis, azért nem aratott saját maga mindig, azért hibázta el célját annyiszor más, 's főképen azon okból ment honunk köz. elömeneteli terén annyi szép remény füstbe, mert vagy idő hiányzott, vagy értelem nem volt elég, vagy pénz szűke állt utban.

Egyed mint közönség naponként csak 24 órával bír, mellyet tolnani lehetetlen; szinte így lakik egyben mint másban az értelmiségnek is csak bizonyos maximuma, mellyet ugyan tágíthatni, mi azonban nem egy nap dolga; pénzbeli tehetség végre, mellyről egyes vagy közönség rendelkezhetik, hasonlag, habár ezt is nevelhetni, még is bizonyos számra vonható; úgy hogy naponként egy ember's egy közönség, legalább határozott időben, mielőtt t. i. nem terjeszti értelmi körét's nem emeli pénzbeli tehetségét, nem mivelhet többet, habár fejére áll's a fel-és alvilág minden hatalmait felhija is, mint a' mennyit 24 óra alatt értelmi súlyával's disponibilis pénzével kiállíthat.

Nem azon kell e' szerint csudálkozunk, hogy oly kevés sikerül nálunk derekasan, 's e' helyett mindenütt és mindenben inkább csak a' törpe közep-szerűség ólom- bilincsei közt sorvadunk, sőt anyi,

mi legszebb reményeket gerjesztett, megyen rom-nak; de éppen ellenkezőleg inkább az lehet bámulá-sunk tárgya, hogy csak annyira is vagyunk a' mennyire vagyunk: mert hogy volna ország, hol oly rosszul gazdálkodnának az idővel, hol annyi "kimerítőleg semmihez sem értő" kottyanna legszemtelenebbül mindenbe, hol végre oly kevés pénzzel's olly gyenge hitellel annyi hozatnék egyszerre szőnyegre, mint kivált újabb időkben történt és történik folyvást mindenben hátramaradt honunk terén, azt én kerekén tagadom; 's e' tekintetben ezennel fel-vagy inkább kihívom honunk minden íróit, szőlőit és pletykázóit — ez pedig szép szám's derekas darázs-fészek — am hazudtoljanak meg's mutassák elő azon népet — de legyenek méltánylattal, 's ezt aztán ne keressék éppen a' chinai falak háta mögött — melly még erősebben feesérle né az időt, melly még nagyobb önhittséggel's nagyobb ön-tulbecsüléssel perorálna mindenről vagy szakácskodnék mindenben, 's melly pénz és hitel dolgában még szivrehatóbb mértékben játszaná a' "sokat akaró szarka" szerepét, mint mi oly sokáig aludt, és most, mióta felébredtünk, egyszerre annyi után kapkodó "Dentumogerek." Am álljanak elé — 's e' felhívást korántsem teszsem ellenséges szándékból, bizonyára nem, de egyedül azért, mert itt van ideje a' "nosce te ipsum" crisisén elvégre egészen átesnünk — 's mutassák meg, hogy 'nincs igazam.'

Ha meggyőzetem, hiszen akkor jól van, felette jól van; mert valóban nincs e' hazában egy is, ki erősebben örövendene mint én, ha nem állana oly feketén a' dolog, mint én mondom. De hát ha nem győzetem le's becsül et e's*) vita után még is nekem lenne igazam, ha t. i. az világulna ki, hogy ha nem is éppen legutolsó helyütt, még is az öt világ-rész népeinek legalantibb fokán állana érintett tulajdonokat illetőleg a' magyar; ha mondom ez világulna ki — 's tán ez is elég gyötrelmes volna, mert a' leghátulsóbb classisnak, ha csakugyan leghátul-líbb, végén vagy közepén állni biz igen egyre megy — akkor e' vitából az itt következő tanulságot vonhatná ki magának minden, saját magát nem annyira, mint inkább a' hazát szerető honfi; 's ugyanis:

Magyarországnak nincs sok ideje, mert ez a' régi gépezet bonyodalmai és hosszadalmai közt már a' mindennapiakra is igen elképzeltelmi sulya a' gyakorlati élet mezején — hol szónoklat nem dönt, de czélszerű tettel, bizonyos specialitással, mellyhez ex. asse kell érteni, szükség állni elé — pedig felette könnyű: míg pénztehetsége oly szivrehatólag parányi, mihez képest ha nem segít Izrael — 's borzadva mondom, de tekintsünk egyedül váltótörvényink újabb actáiba, mellyekből unlorodásig kiparolog a' nemzeti rothadásnak nem egy jele — "ha nem segít Samiel," bizony felette számos magyarnak nincs már többje, mint levegője és nemesi gögje, milly fenhangan handabandázzon is bár; midőn a' pénzes, jó rendben levő magyar szinte már ritkább a' fehér hollónál.

Ámde Magyarország hátra, felette hátra van mindenben, míglen tennivalóinak sora, bacsak egy kissé akar is az aljasság és középszerűség köreiből kibontakozni, oly aggasztó's annyi kimondhatlan nehézséggel jár, mikép valóban szilárd lelkelet kívántatik: felfoghatni, felmérhetni egész mélységében mind azon tenger veszélyt, mellyen a' magyar minden reményeivel együtt oly könnyen megtörhetik, 's még sem esni kétségbe és még sem hagyni az egészet a' játszi véletlennek át. Mert hiszen ki azért vitéz, mert nem lát veszélyt, az csak oly hős mint aszszony, ki bátorságban véli magát.

Magyarországban azonban számtalan kebel buzog, még számtalanabb sovárog, kiemelkedni minden áron's mindelelőbb azon ki nem fejlett vagy el-aljasodott állásból, melly közt valóban nemesb sorsra méltó nemzetünk oly annyira's oly sok idő óta pang.

Mihez képest tehát — és aztán ez volna a' syl-

*) Az angol 'fair' kitéltet kívánám használni, de nem tudok rá magyar szót.

logismus consequentiája's az abstraháló tanulás — egyenesen lélekben járó dolog: "Magyarország anyagi mint szellemi kifejtését tekintve, éppen azért, mert annyira hátra vagyunk, emelkedésünk oly sok bajjal jár, 's még is oly elkerülhetlenül szükséges, lehető legszigorubbán gazdálkodni idővel, értelemmel és pénzzel, t. i. ezeket előleg ollyasmikre egybeponosítani, mik legsürgetőbbek."

Komoly és jóvendőnek így vagy amúgy, de minden esetre előntő szempont. Mert hiszen legelsőben is nem a' status-quo fentartásáról, vagy egyes palliatív foltozás és expediensről van és lehet többé szó; 's aztán, mert nem lakunk a' világ valami elszakított szigetén vagy magas bérczek közt függetlenül, hol idegen kéztől menten mintegy magunkra hagyva, minden kül beavatkozás nélkül, kényelmesen's tulhajtás nélkül folytathatnók újjáalakulásunk nagy művét; e' szerint, felette sokat kell végbevinünk kevés idő alatt, 's mi több: igen igen parányi tehetséggel. Im ez a' feladat, ha hogy más nemzetek által, mellyek szinte haladnak, nem akarunk elso-dortatni, eltemettetni, elolvasztatni.

'S most nézzük, mit mivel hazánkban azon osztálybul legtöbb, vagy ha nem is legtöbb, legalább felette sok, mellytől honunk jóvendője leginkább függ. — Idejét általán úgy feesérli, mintha örökkön élne's végette, míg majd ráér, még a' csillagok járása is lankadna; tanul: némi felszínesek mellett, legfőképen mondani ezífrát és szivrehatót, hasogatni szörszált, itélni mindenről, indítványozni sokat, megakasztani még többet; pénzzel, ha nincs, hisz akkor úgy sem bánik, ha pedig van, azzal mint gyermek bánik, minden után kap mi csillamlík, 's elkölti, mielőtt még igazi hasznát vette volna, míg végre, ha merész, torka is győzi, 's e' fölött véletlenül sugó Isten lakja keblét, legkisebb scrupulus nélkül köt kolompot nyakába, 's im kész az új divatu magyar statusférú. Minek aztán természet szerint nincs és nem is lehet legalább in ultima analysi jó eredménye, ha hogy nemzetkifejtési képesség nem kockajáték vagy már a' mennyekben kicsinált valami; mert hiszen akkor igaz, nem kell több mint jó szándék és erős akarat, 's távol maradhat minden gond, 's mellőzhető minden tudomány.

És ha ezen feesérési szellem, vagy tán jobban mondva: ezen kevés tehetséggel annyiakra vágni akaró tékoz viszketeg, egyedül egyedi vagy kisebb körökben volna napi renden, vagy apadásnak indulna: oh akkor nem szólnék egy szót is, vagy legalább annyi sulyt nem helyeznék a' dologba; mert egyed és kisebb kör, jöllehet ezekből áll a' társaság, még nem közállomány, 's előlött nem egy népnek fő baja erőfeesérlés; ámde a' felhozott nyavalya nőtten nő és mindinkább ragadja meg az egész közönséget, úgy hogy bizonyosan nincs ország e' világon, én legalább nem hiszem, mellyben fontosb's életbevágóbb kérdések tárgyalatnának oly kevés higgadsággal, de e' helyett oly feesérő's pazar felszínséggel's oly annyira incompetens és kontár kezelők által, mint ez nálunk magyarknál történik újabb időkben, mióta némi országos gyógyászok működése által gallophobiába esett vérünk.

Tisztába is kell ehez képest elvégre jöni's mindelelőbb, mert Magyarország jelen állapotában veszteg már sokáig nem maradhat, hogy nemzetünk reformatioja, ha csakugyan nem elégszünk meg "egyedül szájjal" reformálni, vagy egyedül saját személyünkre vonni egy kis mulékony fényt, vagy nyerni némi kis hasznoskát, korántsem gyermekjáték, de oly komoly ügy, mellyhez szentségtelen's avatatlan kezekkel nyulni lön, és hogy ehez képest nincs sürgetőbb, mint az általam jelen czikkben felhozott feesérlési hajlamot elvégre megszüntetni, és idő, értelem's pénztehetségünkkel lehetőleg jól gazdálkodván, egy új aerának vetni meg alapját, ha hogy igazat mondok; — — — ha pedig nem, megigazítani felfogásomat. Mi végett ám emeljek fel az illetők az általam oda vetett keztyüt!

Magyarországban sokan azt hiszik "minden munkának megvan haszna, 's ekkép szabad tért kell

hagyni, hadd forgolódjék kiki tetszése szerint, 's pedig annál inkább, mert mint tanítva vagy legalább helybenhagyólag említve volt: "a magyar, systemákba szorítottatni nem engedi magát." — 'S igaz, minden munkának lehet haszna, csak hogy — 's e körül forog a kérdés — bizonyos munkának, kivált ha időnküti és azt immel ámmal vagy pusztá lelkesedéssel egyes vagy kevés üzi, egész haszna tán nem több mint = 5, midőn valami más munkának, mely jó időben, kézfogva, vállvetve 's okszerintileg egyszerre nagyobb szám által vitetik végbe, haszna tán = 50; honnét aztán természet szerint a luerum cessans = 45, mi nem egyeb mint vesztéség. És pedig azon vesztéség — vigyázatért esedezem — melyben mi szerencsétlen "tatárok" sínylettünk örökleg, sínylünk ma, mert jobbadán mást teszünk, mint a mit tenni kellene, vagy legalább nem teszünk azt vagy másképp teszünk, minek legnagyobb haszna volna, és sínyleni fogunk nemzetünk fogytáig, ha végkép nem tudjuk megkülönböztetni beudin függetlenségétől a polgári szabadságot, 's ha nincs elég eszünk — mert hiszen majd teszi más, ne féljünk — saját magunkat systemákba szorítani sat. sat.

A kérdés ehez képest tehát az: vajjon beérjük-e nemzeti kifejtésünket tekintve, eddigi mongol féle eredményekkel, avagy helyt kívánunk-e az emberiség díszére foglalni a civilisatio lánczkerében? Mert ha eddigi magasságunkkal beérjük, ám akkor bizony ne vegyük annyi pedantsággal a dolgot 's ne generozzuk magunkat vagy egymást, ugyan minek, valóbankár volna; de tegyen mindegyik, a magyar szabadság szerint, a mi neki tetszik 's a hogy éppen kedve esoszszan, oktasson mielőtt tanult, peroráljon mielőtt okult, süsse el pisztolyát, vagy ha illyes nincs 'mordányát,' a hol és a mikor tetszik, bizony jó lesz és éljen; csak hogy ez esetben aztán ne bámuljon, 's azért ne nehezteljen, ha az igazságos világi közvélemény előtt nemzetünk drágalátos személyével együtt — iskolai számitás szerint — tovább is a 3dik classis végesucán áll, avagy: csücsül. Ha ellenben türhetlen előttünk ezen igen megérdemelt osztályzat, a minthogy remélem minden jobb de egyszersmind higgadt magyarban égetőn türhetlen, és ha Isten-adta olly sok de nyers tulajdoninkkal okszerintileg sáfárkodni 's földi pályánkat ollyas eredményekkel sovargunk felékesíteni, melyekre jól illenek a nemzeti cím: akkor legfélékenyebben 's legovatosabban szükség egybeponosítunk 's egy egy célunk elérésére lehető legjobb számitás szerint felhasználunk mind azon tehetséget, mellyel időben, értelemben 's pénzben csak bírunk. Hiszen még esatát sem vihatni ki pusztá lelkesedés 's bátorsággal, 's felette talpra esetten mondá Polybius már annyi század előtt: "non tam valor indoctus quam ars solet praestare victoriam"; mikép gondolhatjuk tehát — oh tompa vagy elbizott észtehetség, melly illy álmakba ringathat — hogy legmagasb felfogás, legmélyebb combinatio 's legkörültekintőbb ildom nélkül fognók nemzeti regeneracionk olly annyira súlyos ügyét, babékoszorozott diadallal kivíthatni? Valóban soha! Sőt még kérdés: vajjon e' mütételre a lehető legnagyobb emberi bölcsesség elégséges-e; mert ha már egyszerű körülmények közt is vajmi súlyos problema, jól megvetni 's jól kezelni országos dolgokat, mennyivel nehezebb ez még nálunk, hol olly kimondhatlan sok a bonyodalom, 's hol annyi egymással ellenkező hatalmakon áll a vásár.

Van-e ennél egyszerűbb 's világosb? Nem hiszem. És még is milly kevesen látják át! Valóban csuda, melly meg nem fogható. 'S pedig még is így van; mert ha átlátná azt a nagyobb szám: nem, akkor lehetetlen volna, mikép annyi kontár politicusaink hiteles és hatalma csak néhány napnál is tovább tarthasson köztünk!

Azonban azon vágy, más részről ellenben azon félelem, mellyhez képest "biztos alapokra állítva kívánám látni honunk kifejlését," de mint mondom, rettegek hogy ettől mind inkább elesünk, nagyon is megszűre, vagy inkább: annyira félreregadtak kitűzött tárgyam címétől, miszerint ezt eddigelé csak egy szóval sem érintém. Bocsánat ezért, 's legyen szabad a most félbenszakasztandó fonalat legközelebbi ismét felfognom. Gr. Széchenyi István.

Tanács a pesti Hirlap centralisatója ellenében. A p. Hirlap mint hive a centralisatiónak, mellyet m. gr. Széchenyi István ur vig humorában

„rántott esibénék“ keresztelt, megyei rendszerünknek hada t üzent és azt legközelebb több egymásutáni számaiban megtámadván, mint anarchia-örökítő, a törvények végrehajtásában gátlót, 's kifejlődésünkben hátráltatót megszüntetni akarván, a franczia centralisatio dermesztő rájárába kívánna bennünket becsigázni, fő okul azt adván, hogy olly rendszerrel, mint jelenleg a miénk, a parlamentararis kormány, a constitutionalis élet fő eleme, egyáltalában nem férhet meg.

Átalakulásunk kétféleképp eszközölhető, t. i. vagy hogy minmagunkból mostani rendszerünkben fejtsük ezt ki, avagy utánzásra külföldi minta vagy is példány után tekintsünk, ha az első is elég hamar 's teljes biztossággal, minden kétes experimentatio nélkül, célhoz vezethet, természetesen legjobb lenne; mivel azonban ez alig reménylhető, magam is jónak látom hazánkon kívüli állományokra tekinteni, 's onnét jó tanácsot elfogadni. Azonban ez alkalomra mulhatlanul szükséges és szem elől nem tévesztendő elvnek veszem, hogy olly nemzetre vessük szemünket, melly fölöttünk áll ugyan kifejltségben, de a mi viszonyainkhoz némileg mégis hasonló körülmények közt volt hajdanában, némelyekben talán most is vagon 's ez azon elv, melly engem a p. Hirlaptól legtöbb kérdésben czernyi mérföldekre távolít el. A pesti Hirlap Franciaországot kívánja követni, én pedig, ha már külföldre kellene menni tanácsért, Angliát ajánlanám.

A pesti Hirlap fő achillese a megyei rendszer ellen, hogy ezzel nem férhet meg a parlamentararis kormány, melly pedig az alkotványos élet koronája. Ha ez utóbbi cél másképp egy áltálján elérhető nem lenne, akkor magam is mondom, hogy érette minden akadályt föl kell áldozni, mert qui vult finem, debet etiam velle media; mindazáltal azon célra nem tartom szükséges föltételnek az ajánlott centralisatiót, mellynek fölve, hogy csak úgy lehet a kormány felelős, ha ez a végrehajtási személyzet kinevezésében teljes hatalommal van felruházva. Tekintsünk Angliára: a szoros értelemben vett Anglia 40 grófságra (megyére) van felosztva, ezeken felül 12 püspöki város és más öt város kivételképp különös keblésített grófságot (county corporate) képeznek mellyek minden ügyeiket önmagok által választott tisztviselőség által intézik. A grófságok fő tisztviselője a lord lieutenant után, ki a megyei katonaság főnöke, a sherif, ki a kancellár kijelölése következtében a királytól nevezetik ki, — ennek hatalma igen nagy, a végrehajtásba egyenesen nem foly ugyan be, de a végrehajtók felett ő őrökdi 's a esendbiztosságot gyakorolja, szóval ő a megye intéző szelleme. London városa két sherifjét önmaga választja közvetlen! Anglia legújabb terjedelmes statistikája szerint *) London népessége 1,832,699, Bristolé 130,531, Yorké 32,000, Chesteré 20,500 stb. főből áll, 's így ha összevesszük a grófságok (megyék) 's azon városok népességét, mellyek önmagok választotta sherifek által kormányoztatnak, az 2,100,000 főnél valamieskével többre megy, holott Anglia népessége 14,995,508 főből áll, mi annak mintegy heted része. Különös politikai fontosságu azon körülmény, hogy a főváros és pedig olly nagy népességű főváros, felelős kormány mellett önmagát kormányozhatja. Ha a pesti Hirlap okoskodása helyes lenne, a miniszterség minden parlamentben azt volna kénytelen mondani: uraim! mi a esendet, rendet 's törvények végrehajtását Anglia (szorosan véve) hat hetedében kellőképp eszközöltük, azonban Londonban és a corporate countykban megkötötték kezeink, az ezek keblében uralkodó anarchiáért felelősek nem vagyunk; hogy pedig az valahára megszűnjék, tessék azokat szabadítókos vagy kiváltságolt állásaikból a többek sorába helyezni! de sem mindenkori anarchiát, sem illyes panaszt nem lesz képes a pesti Hirlap felmutatni. Továbbá minden grófságban van 4—6 coroner, kik „a községek által“ éltek hozszára választatnak, ez is szép hivatal, mert az ország első coronerje a királyi udvarbíró (lord chief justice of the kingsbench) végre a constable hivatal is szép hatáskörü, mert a zavart helyreállítani 's valakit tüstint elfogathatni, kivált hol a nem csekély szabadság elve már elismertett, nem csekély hatalom és tekintet, mire az is mutat, hogy czimjé több előkelő is szívesen viseli, azonban azt helyettesített (deputy constable) által is,

*) Statistical tables to the year 1842. compiled from official returns by William Spackmen. London.

de kiért ő felelős — teljesíthet; már pedig ezek is a községek, 's csak kivételképp a békebírák által választatnak. — Hát még a szabad municipalitások a lordmayorok 's aldermanek szabad választása! már pedig a centralisatió akkor csakugyan rézs ütetik, ha a legutolsó község egy pajtabíró, vagy szemétkommisariust önállólag választhat. Ezen tények Angliából, — hol, a pesti Hirlap engedelmevel legyen mondva, tudják: mi a parlamentararis kormány-nézetem szerint többet nyomnak száz theorianál 's felesleseknek is, mellyek után ha csak tények nem vételnek segítségül, minden fél megátalkodottabban szokott előbbi véleményéhez ragaszkodni; ennél fogva nem akarok azon sok és sokféle bölcséskedő botlásnak, mellyeket I. J. egész rakásra halmozott, czáfolgatásába bocsátkozni, hanem csak kettőt felhozni, mellyeket szinte tényekkel kívánok agyon ütni.

A megyék azon jogára nézve, melly szerint némely parancsok ellen a végrehajtás előtt alázatos felírás tétetik, azt mondja I. J. ur „de hiszen ez valóságos rendszerítése 's megörökösítése az anarchiának és a papiroson folytatott belső háborúnk“ több jeles erede ti munkából is idézhetnék akár mennyi támaszt vagy védokot, de minthogy nálunk isméretesb a derék Gorove István ur „Nyugot“ című munkája, abból e tárgyra vonatkozó sorait írom ide: „ha a kormány (Angliában) közre bocsát némi parancsot, a városok azokat nem hajtják végre, de fölterjesztést tesznek a queensbenchhez, ez pedig sokszor a kormány ellen határoz 2dik rész 147 lap“ (hozzá tehetne volna még tisztelt barátom, hogy ha illy esetben a panaszkodónak bebizonyítható kár okoztatott, az illető tisztviselő kárpótlásban is elmarasztaltatik.) Továbbá azt mondja I. J., ezen rendszer mellett ne hozunk törvényeket, mert végrehajthatásuk nem sikerülend. — De ha kellő sanctióval gondoskodunk, ezen bajunk is elfog hárttatni; van erre kézzel fogható példánk a váltótörvényekben, mennyire azok végrehajtásába megyei tisztviselők is befolyanak, 's mondhatom: hogy vannak példák illyen tisztviselői elmarasztaltatásokról, de olly kevesek, hogy külföld előtt e tekintetben nincs okunk szégyenleni magunkat. — Vesse csak szemét a p. Hirlap Franciaországra, annak tisztviselői is csak emberek. Tudták ezt sokkal bőlebb, — mint némelyek elhithetni szeretnék — őcink, mert legtöbb pénzbeli törvény végrehajtására büntetést rendeltek, így 1537: 37. t. cz. azt rendeli: ha a pénzösszeg az alispánok és szolgabírák hanyagságuk miatt be nem szedetnek, ez fizetésükből vonassék le*), ha ezen törvény a nemzeti színház és muzeum stb. ügyében az ügyészi hivatalra kiterjesztés mellett megújítatnék, nem hiszem, hogy a restantiák olly nagyok lennének. Ha tehát a tisztviselők eljárásai felett őrökdi középonti felelősség felállítatik, az által rendszerünk alapja nemcsak nem rendített meg, hanem szilárdítására statusunk gépezetében egy hatalmas új kerék, a többinek megzavartatása nélkül, állítatik. Illy modorban kívánám én átalakulásunkat eszközöltetni 's illy szellembeni átalakulás elérésére szentelni parányi erőskömét. Ezen megezáfolt két állításhól a tisztelt olvasók a többire is vonhatnak következtetést. — Végre nagy multságomra szolgált olvasni, hogy egy olly ki pártoskának, mint a centralisatók csapatkaja, I. J. vitéze az ellenvéleményeket a z a l tiszteli meg, hogy nem képesek magasb eszméket felfogni, 's még azon tömeghez tartoznak, melly a napot véli a világ körül forgani, drágalátos önmagáról pedig fennén azt hirdeti, hogy ő az aljas gőzökből már kivergődven a tisztáblégekben (aligha nem nagyobb legalább önhittségi gőzben) fejét fenhordja (nagyon is fent!) valóban szép 's boldogító öntudat 's élvezze ezt még sokáig! mi pedig szegény tudatlan tömeg a magyaroknak eddig irántunk kegyes Istenéhez imádkozunk, hogy juttasson ugyan átalakuláshoz, de a pesti H. centralisató „rántott esibéjé“ mentse meg, 's hiszem is, hogy nem fog azzal ostorozni bennünket! — Legyen szabad kérdezni: hány portió fog még ezen „rántott esibéből“ feltálatlatni akár kínálás, akár megkedveltetés vagy győzöttetés akár boszantás végett?

Rosty Zsigmond.
Pálinka 's az úrvamegyel éhség. Milly borzasztó fokra hágott az éhenhalással küzdő árvaiak in-

*) Quod Comites et Iudices nobilium uniuscuiusque Comitatus nil praeter solitum salarium accipere audeant, et idquidem non antea, quam dica totaliter exacta fuerit, et siquid culpa Comitum vel iudicum Nobilium inexactum fuerit, pro salario eorum computetur.

sége, a hazai lapok e részbeni szomorú tudósításai után elgondolhatni; a nyomor nem hogy enyhülne, hanem inkább egyre veszélyesebb színben mutatkozik, miként ezt többi közt az Életképekben megjelent közlés követk. sorai is bizonyítják: „Eddig mintegy 700—800 család költözött ki, kik között még voltak olyanok is, kik 1—10 éves gyermekeiket Isten gondviselésére bizva elhagyák. Az éhség itt oly nagy, hogy mintegy 13—14 ezer ember mindennap várja a vigasztaló halált: a szegény osztály eledelle nagyobb részt zölden, polyvástul lenyírbált, később összemorzsolts híg ganczának megfőzött zabából áll; de már ez sincs, s így néhány hét múlva a megyének fele, utóbb ha a tavaszi vetésidő beköszönt, legszorosabb értelemben háromnegyede tökéletes éhséggel fog küzdeni, ha emberbaráti segítyezések nem érkeznek.” —

E szivrázó szavakhoz ragasztjuk még ezen néhány sornyi tudósítást, mely „e cottu Trenchinensi” czimráttal szerk. hivatalunkhoz hiteles kéz által beküldetett: „Árvában azok, kik már annyira elerőtlenedtek, hogy kik öltözni nem bírnak, éhen vesznek el; a betegségek külön fajai pedig oly sebesen terjednek szét, hogy a kikelet langyos szakával elkövetkező dög haláltól méltán retteghetni. Igaz, hogy hatályos mentő intézkedések tétetnek mindenfelől nálunk Trencsénymegyében az árvamegyei gyűjtők, pecséttel és zárperselylyel ellátva s házról házra járva kéregetnek. Vajha az ottani földesurak, jobbadán a híres Thurzó nemzetség ivadéki, kenyeret nyujtanának éhenhaló alattvalóik s embertársaik számára azon nyereségi fölösleget, melyet nekik a pálinkának — a szomszéd megyékben megállapított árhoz képest négy-szer annyi áron eladatása nyújt. „sat.” Eddig a trencsénymegyei tudósítás.

Illy iszonyatos hírek hallatára elsötétül lelkében a jobb érzésű ember, s míg egyrészt a szánamegmaradékokat fogja el a keblét, másfelől lehelten magában azon kérdést elfojtania: vajjon pusztán s egyedül az elemek mostohaaságának vagy részben talán emberi gondatlan könnyelműségnek vagy más nyomasztó körülményeknek tulajdonítandó e azon inséges állapot, mellyel a szerencsétlen árvamegyei közép küzködik?

E sorok írója nem épen rég látta színéről színre hazánk azon vidékeit, s kénytelen megvallani, mikép az egyedi kényelemmel párosult nyereszkedési vágyat undorítóbb alakban nem egyhamar látta, mint egy pár hegyháti vagy kárpát-menti felső megyében. Itt ugyanis mind a közlekedési eszközök hiánya, például fa-szállítást illetőleg, mind a sziklás föld és zord égöv mostohaasága, mind végre a nép erkölcsi és szellemi elhagyatottsága egyiránt siettetik ezen vidékek akár anyagi jólét akár erkölcsi s értelmi fejlődés tekintetébeni súlyesedését; a földesurak helyett inkább burgonyát termeszt, először mert erre föld és ég egyaránt kedvezőbbek, másodsor pedig s főleg azon oknál fogva, mivel a burgonyából pályinkát főzethet, ezt pedig vagy jobban mondva ezen pályinkafőzési jogotbármikor használni mégpedig a szó valódi értelmében vett haszonbérbe adhatja, minek más részről azon kellemes oldalais van, miszerint Izrael mozgékony fiai nem hagyják halomra penészedni a földesuraság burgonya-termését, hanem azt jó pénzért megveszik, hogy a szegény adózó nép között azon pokolkoholta ital alakjában — mellynek neve pálinka vagy égettbor — még jobb pénzért elmerhessék. Ezen gazdálkodási rendszer habár elvontan tekintjük is azt és menten minden morális nézettől — nemcsak czélszerűnek nem nevezhető, hanem következeit véve szemügyre káros és veszélyesnek mondandó; illetően pillanatnyi nyereszkedés mellett kényelmesen költetheti el nem egy birtokos jövedelmeit, azonban a haza közjólétét tekintve nem más ez egész kezelés, mint férges rágódása fűnálló bükk hensejében; azok rágódnak, és folyvást rágódnak, és fölemésztk lassanként az éltető nedveket, megszagatják az egyes rost-v. érfonadékokat, s elvégre annyira örlik a rég sorvadásnak indult fa létrészeit, miszerint a bajt rejtő kéreg külső ok hozzájárultával szétpattanván, az egész alkotvány porladozva hull a földre; mikor aztán természetesen vége a kártékony férges kényelmes örlésének, de vége a fa egykor újra kivirulhatásának is.

Mennyire teszi tönkre a szerfölötti pálinkaivás az erkölcsileg tekintett embert, s alacsonyítja le fokoként egész oda, hogy csak az által külön-

bözik az oktanal állattól, mert Isten őt emberalakkal ruházta föl, s mert a külső sáruháat eldobni nines ugy hatalmában, mint a lélek tisztaságát beszenyenezni — mindezt most hosszasan fejtegetni nem akarjuk annyival inkább, mivel e tárgy több ízben s igen helyesen és sziverehatólag volt már mind ezen mind hazai egyéb lapjainkban is fejtegetve; de más részt meg a kérdésbe vett ügy nagyszerűsége nem engedi, hogy az csak ugy alkalmilag s mintegy érintőleg tárgyalassék. A dolog erkölcsi oldalának saját valódi alakjában feltüntetését jelenleg elhagyva, csupán egy esetet kívánunk itt megemlíteni, egy esetet, mely sok előtt tan nem bírand annyi fontos-sággal, hogy napfényre hozatása helybenhagyatnék, noha ismét lehetnek s leendnek olyanok is, kik hasonló egyes adatok nyomán képesek s készek fölemelkedni azon következtetésekig, mellyek az illyes esetek megítélésiben legbiztosb sinórmértékül szolgálhatnak. E sorok írója — nem épen nagy ideje — Eperjesen utazott keresztül, s itt is mint egybeült figyelemmel levén a nép erkölcsiére és szokásaira látta, miként több vidéki tót asszony — heti vásárra jöven a városba — először is öblös butykosait tölteték meg azon nectárral, melly nem isteni hanem valóságos ördögiital, aztán pedig magok is derekasan láttak az iváshoz. Ez még hagyján, illyesmit tán láthatni a nélkül hogy kénytelen lenne az ember Eperjesig utazni; azonban a dolog figyelmet igénylő fele még csak most következett! volt ez aszszonyok társaságában egy kis lányka — legfőljebb 7—8 éves — midőn erre került a sor, eleinte szabadkozott, majd annyi tekintélyek fölszólítása következtében ivott, ... kissé megrázkodék idegzetében s újra és még nagyobb hőrpentett. Mit éreztünk e jelenet szemléltetkor, annak megítélését azokra bizzuk, kik mint mi oly táján laknak az orszáknak, mellyen a pályinka-mirigy még oly mértékben nem harapozott el; gondolják meg ezek: mivé fog ott aszni s milly törpévé fajulni csak egy két nemzedék után is hazánk népessége, ha a két nembeli kisdedek csak azért választatnak el a kiaszott anyai emlektől, hogy a pályinka életelő nedvének érzékesiklandó ingereivel hovahamarább megismérkedjenek!

Mindaz, mi itt röviden érintve volt, alkalmazható Árva megyére is, mit koránsem azon szándékból hozunk föl, hogy e táji nyomor-sújtott rokonokat szemrehányásokkal keserítsük, hanem azon lélektani tapasztalásnál fogva, miszerint az emberek sokkal hajlékonyabbak a jó tanács elfogadására, midőn fejökre a mostoha sorsnak keze nehezült, mint midőn kényelem és jólét ölében éldehetik napjaikat. Árvának szintugy, mint legtöbb felső megyének (p. o. Mármaros, Bereg, Ung, Szemplény és Szatmárban az Avasságon az oláh-és rusznákoknak Jostora a zsidóság, mellyről — hazánk külön tájaira vonatkozólag — azonban az illetőket természetesen kivéve igazságos lelkiismerettel elmondhatni, hogy az emberiség szípolyai: non missura cut em nisi plena cruoris hirudo. Nines rá példa, hogy ott, hol a zsidóság elszaporodék, a föld népe erkölcsileg évről évre nem súlyedne, anyagi jólét tekintetében pedig — minden erőködés s takarékoság daczára is — nagyobb részt előbb utóbb tönkrenem jutna; ugyanez áll azon kisebb földbirtokosokra nézve is jobbadán, kik ingatlan javaik vagy haszonvételi jogaik jövedelmeit nem közvetlen kezelés ntján szedik, hanem izraeliták által hajtják be. — Ismerek megyét, hol a zsidó befolyás már annyira ment, miszerint az illető birtokosok elhatározó lépést alig mernek tenni, mielőtt tanácsadó sáfár zsidójok véleményét nem bírják, sok meg ugy van meggyőződve, hogy zsidó sáfár nélkül nem is létezhetik. Az illy megrögzött hiedelem gyakorta igen mulattató jelenetekre nyujt alkalmat, midőn például két vagy 3 atyafi, kik közül mindenik önállólag folytatja gazdaságát, vásárkor azon egy fogadó szobában száll meg, ott kiki külön szögletbe vonulva lassan tanakszik saját zsidójával a fölött: mint lehetne termékeit jobb áron eladni, sőt néha rokon vagy testvérféle terveit kijátszani s lehetőleg nagy nyereségre szert tenni. Az izraeliták ugyan illy esetben bár nem testvérek, de azért egy más érdeket tekintve sokkal testvérebben gondolkodnak, mielőtt aztán természetesen következik, miszerint e fürge mandatariusok ugy intézik a dolgot, hogy a várt haszon mindig másnak — mint a testvérietlen testvér, s rokoniatlan rokonok markát üsse. Ez csak egy vonal azon óriás quodlibet-rajzhoz, mellyet hazánkban az illy fajú tözsérkedésről készíteni lehetne.

Mi a közel multat illeti, Árva megyére vonatkozólag abban bírák nem lehetünk: vajjon előrelátó gondoskodás tekintetében váddal illethetők e a földesurakon kívül még azon uradalmi tiszték is, kik a kezelésökre bizott jobbágyok közelgető insége fölül uraikat annak idejében értesíteni elmulaszták; mert meg vagyunk győződve s e részben a néhány év előtti esetek által fényesen bizonyított meggyőződésünk, miszerint mind a fölsége atyáskodó kegyelme, mind a kormány ismert jótékony emberszerető iránya egyaránt sietteték volna e nyomor kiűthetésének megakadályoztatását, vagy a már kiűtött de még egészen el nem terjedt baj czélszerű orvoslását.

Szinte nem lehetünk abban bírák: vajjon a megyei hatóság kölesönhez folyamodott e vagy sem? Midőn nem arról van szó, mi hasznot vagy rövidséget várhatni a föllépés vagy rendelkezés nyomán, hanem inkább az forog kérdésben: vannak e s mellyek azon módok, mikkel embertársaink legirtozatosb utoni elveszését az éhenhalást meggátolhatók: illyenkor deliberationnak helye többé ninesen, hanem okvetlenül meg kell ragadnunk az első kínálkozó eszközt, mi által a fenyegető veszély elhárítását okosan remélhetni. Igaz, hogy oly megyének — mint Árva, melly természetvi tekintetben utolsó e hazában, közlekedést tekintve pedig — ha az egy galicziai utat kivesszük (melly újabb időkben majd használatlanul hever) ugyszólván tökéletesen elszigetelten áll, illy megyének, igaz, nem lehet eléggé ovakodónak lenni adósságtétel dolgában s pedig épen azok érdekeinél fogva, kiknek segéllésre ez adósság fölveendő volna; — azonban — mint főnebb is érintettük — midőn a veszély már küszöb előtt söt küszöbön belül dúl, midőn ezek látják magok előtt az éhhalál rémletes alakját, illyenkor nem foglalkodhatni a jövő mérlegezésével, hanem meg kell hajolnunk a vaskemény jelen követelése előtt, s tennünk rögtön, mit az inség kiáltó szava parancsol.

Ha a veszélyt csak darab időre is elháríttatva tudnók, szivből örvendének azon emberbaráti nemesb áldozatkészségnek, melly a hazai lapok szerkesztősegei részéről oly dicséretes buzgalommal nyilatkozik mindenfelé; még inkább örvendének pedig, ha ide gondoljuk, miszerint testvér két hazánkban annyi a német vagy más idegen nyelvű lap, mellyek közül némellyik tán még nagyobb olvasó közzel bír mint egyenként véve bármely magyar lap, a mellyek ennél fogva lelkes fölszólítások által e részben szinte igen sokat tehetnének, s mint hiszszük tesznek s teendnek is, — vagy ha végre megemlékezünk az illető megye rendének azon lépéséről, melly szerint (Életképek 9 szám) egész Magyarország törvényhatóságihoz s egyházi és világi méltóságihoz kérelmi levelek boesáttattak, miknek kétségkívül meg leend hatásuk, — mindezt elgondolva szivből kellene örvendünk, — s mi egészen e miatt még sem örvendhetünk, mert a pillanat nyomasztó szükségének eleje vétetve ninesen, mert naponként több ezer ember várja a halált mint egyedüli jötevőjét. Illy esetben pénz, vagy bámi értékű kincs a bajon nem segíthet, s ha a dolgok valósággal ugy állnak mint mondatik — meglehet a legnemesb áldozatkészség sem érend czélt, vagy legalább még igen sokkal fog az eddigi áldozatok száma szaporodni, mig kenyér s általában e lelem szerezethetnek be a szörnyüképen látogatott sanyalódók számára. Ezeknél fogva kötelességünknek tartjuk megkérni az emberiség nevében a szomszéd megyéket mint szinte a megyebeli nagyobb birtokosokat is, hogy addig is — míg a befolyandó segélypénzek a kívánt czélra fordíthatatnának, e löle g e z z e n e k fölsölegök büli, ha nem épen ajándékképen is, de kölesön fejében, mit annak idejében az illető megye hálás szívvél fog megtéríteni, a megemelt áldozatok ezrei pedig forró imával fogják megköszönni. Dumánkat jég borítja még, mint egyéb folyaminkat is; azt tehát alig remélhetni, hogy gabna — vagy mi illy esetben még sokkal nagyobb jötelemény — liszt szállíttassék hazánk áldottabb részeiből: közvelen segélyt itt egyedül a közel eső megyék s különösen Szepes, Trencsény, Nyitra nyujthatnának; hogy pedig e segélyzés annál könnyebben s biztosabban eszközöltessék, a következő igénytelen tervet vagyunk bátrak ajánlani:

Nevezzen az illető hatóság bizonyos számú keblebeli tagokból álló választmányt, melly a történetdő élelem-szállításokra fölügyeljen, s különös pontossággal je g y z ö k ö n y v e t vígyen a fölött: ki

mit, mennyit 's minő távolságból szállított; 's annak idejében, ha majd Isten kegyelméből a' betegségek megszűntek, 's az inségnek eleje vétetett — a' begyüendő magányadakozások, a' küldendő hatósági segedelmek — 's ha mindez elég nem leendne — a' teendő kölesönből térítessék meg a' szomszéd megyéknek vagy a' kebelbeli egyeseknek pénzértékben az, mit a' nyomor idején előlegeztek. Legrosszabb esetben a' piaci ár lehetne sinórmértékül venni, azonban remélhető, miszerint az illetők előre meghatározandó becsárért is készek leendnek a' szükség első szakában az élelem-előlegezést 'silletőleg szállítást eszközölni. Megjegyezzük még, miként a' távolság tekintetbe vételét a' fuvarbér-meghatározásnál szükségesnek véltük, hacsak e' részben akár egyesek akár az illető hatóságok ingyen-szállításokra készeknek nem mutatkoznak. Ha a' bajokai mélyebben rejlenek, 's azok elhárítása egykönnyen nem remélhető, ó folsége vagy a' törvényhozó test fog majd orvoslásról intézkedni; egyébiránt mind erről mind az egész igénytelen javaslatról tek. Árvamegye rendei — mint kik a' nyomort színről színre látván azt leginkább ismerik is — legjobban itélhetnek 's csekélyebb e' tiszta szándéku javaslatírója, hogy sem igénytelen szavai egy hatóság irányában méltánylásra tarthatnának számot záradékul azonban még is érinteni bátor, hogy ha t a k a r é k m a g t á r a i lettek volna a' megyének legalább minden járásában 's ezek annak idejében kellőleg ellátva — az inség 's éhségnek lehetetlen vala illy fokra hágnia — 's míg takarékmag-és éléstárak nem létesítetnek mind Árvában mind egyéb főleg mostoha vidékü megyéinkben — ott egyterméketlen év előfordultával is mindenkor megújulhat az éhség és inség — Milly szívemelő példát adott már erre Szepes vármegye és zsbói uradalmában köztiszteletű Wesselényink! — vajjon miért nem tehetné ezt minden nagyobb birtoku földesur, helység vagy hatóság bö esztendőben a' fölöslegrül inség idejére tartaléktárba takarítva — 's ha fölösleg nem volna, kellő idején az élelem 's vetésre mellőzhetlenül szükségest jutányos áron megszerezve 's a' pályinkaégetést még a' szükség beállása előtt egészen eltítva! Az egyházi hatóság részről pedig oda lenne legüdvösb a' munkálkodás, ha minden vallásbeli lelkész Mathew atya irlandi apostol íelkétől meghatva községe keblében mértékletességi egyesületet alapítani buzogná minél számosabb tagut a' pálinka-kórság ellen. — Takarékmag-tárak tehát 's mértékletességi egyesületek! Bár ne hangzanék el sikerületlenül figyelmeztető kérelmünk, mint a' pusztában kiáltó szava!

Jász-Berényből febr. végén. Lehetlen most, midőn Kálmán Sándor ur a' jászok kerület keblében nádori alkaptányi díszes hivatalába ünnepélyesen beiktattatik, széttekintve a' kerület bensei viszonyai 's országhatósági állása fölött el nem mondanunk, habár csak egyes vonalmakban is, mi régóta fekszik szívünkön, 's mit a' haza színe elibe jutatni most már polgári kötelességünknek ismerjük. Nem pulya vagy kicsinyes ellenszégülési vágy — melly az által hiszi magát dicsőítve, ha a' törvényes hatalom ellen berzeng; nem is azon hazaszerte sajnos tapasztalt utítási viszketet, melly ideálok létesíthetési reményétől ösztönöztenve örömet rombolná le a' százados viharokat tulélt ősi institúciókat, 's kész lenne a' haza közjólétét ábrándalmok valósulása fejében legveszélyesb experimentumoknak is alávetni — nem illyes okok bírtak e' sorok írására, hanem azon magas szempon, mellyről minden értelmes és jó hazafi köteles nemzeti létünk sarkoszlópai 's az alkotványos élet föntartóit a' honunkbeli municipális hatóságokat tekinteni.

Sokat szólhatnánk a' három testvér kerület eredeti alapszerkezetéről, sokat ama' lényeges különbségről, melly az ő szerkeztvény 's a' mostani állapot között észrevehető; azonban — bár bensei leg meg vagyunk győződve, hogy ezt cselekedvén kedves és hasznos dolgot teendünk a' hazának, — minden illyes viszketekintést a' sötét boru takarta multba kerülni ügyeksünk, az időre 's Magyarország közjólétének hú őreire bizva, hogy e' mulasztást nem tűrő föladat tárgyalását hovahamarabb fölfogják, mi inkább csak a' dolgok jelenállását tűzzük ki vizsgálódási tárgyul, 's mit igénytelen gondolkodásunk szerint orvoslandónak hiszünk, egyszersmind pedig okszerű eljárás útján orvosolhatónak tudunk, — mennyire a' körülményekhez képest tehetjük, röviden érintendjük.

Hogy a' kerületek keblében aláírási ívek keringtek — legközelebb országgyűlés alatt fölhívók a' békés lakosokat arra, hogy sérelmeik sorát petitióként országgyűlés elibe terjesszék 's a' bajok orvoslását ez uton szorgalmazzák; hogy ez íveket sok szabad akarat 's meggyőződésből, sok meg rábeszélés biztatás sőt nem ritkán unszolás következtében aláírta — hogy ez aláírások nyomán küldöttség jelent meg az országgyűlés színhelyén — mindezeket csak az nem tudja, ki e' szép hazában annyi figyelmet sem fordít a' közügyek körében tapasztalható mozgalmakra, mennyire alkotványos országban a' jó hazafi mindig köteleztetve érzi magát; valamint nem leend ujság azon körülmény megemlése is, miszerint az érintett deputatio — mint mondani szokás — re infecta tért vissza az óriási magasságra fölcsigázott várakozások keblébe. Volt ünnepélyes fogadtatás, szóval népinne, mit a' honn maradtak a' hazatérőknek hálajelül rendeztek, 's nem is hiányzott a' közvígásg kellekei közül más mint ép az, mi az egész izgást mozgást szülé, t. i. a' coordinatio, vagy mint jámbor polgártársaink — a' jász gazdák mondani szokták: „kordelláció.”

Mindezt inkább csak kellő tájékozásul ragadjuk ki a' hisztória telhetlen öléből, 's távol vagyunk attól hogy az egész erőszakolt demonstratio valami nagy fontosságot akarnánk tulajdonítani; mi egyáltalán nem vagyunk baráti semmiféle politikai jog-gyakorlásnak, melly bármikép a' rend-ellenes lépésnek színt viseli, akkor pedig ha az illetén kísérlet — másként nem nevezhetjük — alapjául még csak azon morális erőt sem mutathatni föl, melly a' cselekvés alap- 's indokul volna tekintendő, egyenesen rosszalunk minden illyes de facto tett kísérletet, melly ép azért, mert nem saját erejéből tűz czélt magának, 's nem ön-akarat szerint jelöli ki cselekvése határát, legközelebb szilárdsággal sem bír, 's rendesen a' mindent merés 's mindentől rettegés végetlen sivatagai közt mintegy irányvesztve tévedez. De ép azért, mert valamint hódolva tiszteljük a' haza törvényit, 's méltányoljuk embertársaink jogait, honosaink igazait, úgy más részt kötelességül tekintjük nyíltan lépni ki azok ellen, kik a' törvény-szabta rendszeren túl lépve ember- 's polgártársaik jogkörébe avatkozní sőt tán azok törvény-adta igazain csorbát ejteni nem átalják, ép azért éreztük magunkat fölhívva arra nézve, hogy becsületes de tévutakra sodortatott polgártársaink ügyében igénytelen szót emeljünk.

Korunk esküdt ellensége minden hisztóriai jognak, ugyanazért hazánkban is, melly e' részben a' kor érintésit egészen ki nem kerülheté — a' kiváltságok (szabadítékok) mint a' történeti jog testté vált nyilatkozványai — folytonos megtámadtatásoknak vannak kitéve; ezen ellenséges adgressiot merő negatív állással ki nem kerülhetni; ha pedig a' megtámadásoknak czélul szolgáló kilép a' cselekvés terére, azon kettős veszélynek teszi ki magát, miszerint vagy engedélyek útján fosztatik meg épen azon javaktól, miknek megvédéseért sikra szállott, vagy visszahatást szülő cselekvése következtében még sokkal ingerültebbekké válnak az ellenséges kedélyek. A' jászok kerületek szabadságai, vagy ha tetszik, kiváltságos jogai történeti alapra helyeztetvék, e' részben tehát akár azon jogok folyvásti megöröztetését, akár az ejtett v. csak megkísértett csorbák jóvátételét 's állandó eltávolíttatását csak úgy reménylheti, ha főleg közjogi kérdéseket illetőleg megmarad és pedig szorosán marad meg azon téren, mit történeti alapra helyezett állása kijelöl, 's elibe szab. E' nézetnél fogva nem helyeseltjük jámbor 's békeszerető polgártársaink azon lépését, mellyről főnebb tettünk említést, 's melly nem volt kevesebb, mint országgyűlésre vitt petítio, tehát olytén vád, mellyet az alattvalók — törvényes előjárók ellen a' nemzet képviselői 's a' koronás király előtt emelni nem átalottak. Ha a' petitionalis jog hazánkban nem tartoznék azon talány-kérdésekhez, miknek megoldására nézve eddigelé ugyszólván mi sem történt; továbbá ha — a' jászok kerületekre vonatkozólag — bebizonyított tény gyanánt volna fölhözható, miszerint a' magat törvényes igazaitban serte hitt polgárság megkísértett minden törvényes utat, elkövetett mindent, mi által e' törvényes uton súlyos bajainak orvosoltatását reménylheté, 's vagy talán kihallgatás nélkül igazították el, vagy a' fölterjesztett ügy s zmlátomásti részrehajlással dönték el — ha mindezeket kétségbe nem vonhatólag be lehetne bizonyítani: akkor azt felelnék, hogy e' sze-

rint petitióbéli lépésük törvényes szempontnál fogva nem kárhözvatható, noha még illy esetben is valószínűleg alig reménylhetnők cselekvésük kívánt sikerét. —

Ámde nemcsak hogy mindez így, mint érintettük, meg nem történt, hanem inkább, megbocsáthatlan könnyelműséggel olly kísérletre hagyá magát bíratni a' békés és nyugalmas lakosok nagy része, melly lépés jogi tekintetben korhollatást sőt tán keményebb megrovatást is érdemel, mint politikai gyógyszer pedig épen nem bír azon erővel, mit annak az illetők kétségkívül tulajdonítottak.

Igy állván a' dolgot, kérdjük: ki oka azon végetlen zavargásoknak, mellyek darab idő óta napi renden vannak azon nép között, melly mondhatni, törvényiránti tisztelet 's az előjárókat illető engedelmesség tekintetében példányul szolgálhatott bármikor is? Nem vitatjuk, mintha minden aként lett volna, mint lennie kelle, sőt készek vagyunk megismerni azt is, miszerint idő folytatában csuszhattak be ollyas visszaélések, miknek megszüntetését 's orvosoltatását a' milly joggal kérheté épen olly biztosan remélheté is az illető polgárság; 's ebeli keresetők kétségkívül sokkal előbb kívánt véget érend vala, ha a' szerencsétlen petítio helyett a' hozzájuk mint békés, törvénytisztelő lakosokhoz inkább illo utat, t. i. a' folyamodás útját választják. Azonban a' hiba elkövetették, 's most inkább csak arról lehet szó: mikép lehetne egyrészt az elkövetett hibás lépést jóvá tenni, más részt meg visszaidézve a' régi bizalmat egyesült erővel eszközölni a' legsürgetőbb bajok orvosoltatását; igen baráti! egyesült erővel mert míg a' meghasonlás dul soraitokban, 's törekvések célja nem az egésznek java hanem kinek-kinek saját érdeke sőt tán — mi ennél is veszélyesb — azok megtöretése, kiket a' törvényes kormányhatóság közvetlen kormányzásrabizott meg — addig — higyétek el nemcsak betöltve nem látandjátok tán sok tekintetben méltányos, várakozásokat, hanem mindinkább alá ássatok alapját azon jóllétnek, melly csak békés együttműködés után remélhető. Viszalkolás, ujhúzás, a' törvényes előjárók irányában tanusított tiszteletlenség vagy tán épen majd ellenszégülésre hajlás, miknek példait fájdalom! legközelebb nem leheté vérvőszívvel nem szemlélnünk — meg annyi ostor leend a' büntető nemesis kezében, melly annál érezhetőbben sajtand benneteket, minél későbbre halasztjátok a' mulasztottak kellő utoni helyreplátását 's jóvá tevését.

Ha jászok rokonink olly szívesen fogadnak az őszinte jó tanácsot, mint mennyire készek voltak egyesek bujtoztatásnak elég könnyelműen hitelt adni, bizonnal figyelemre fogják méltatni, mit e' sorokban velünk a' legtisztább hazafiai részvét elmondott, egyszersmind pedig tárgyalás alá veendik — 's ha üdvösnek ismerték, tetteleg végbe is viszik — mit nekik a' következőkben egész szerénységgel javasolni bátorokunk:

Országunk fenséges nádora atyailag fogadandja azoknak fiui bizalom-szülte folyamodását, kiknek közepett nem sokára félszázados dísz-és örömmünepét megülni szándékozik; — ne szalaszszuk el e' nagyszerű alkalmat, mihez hasonlót századok sem leendnek képesek előidézni, 's tárjuk ki szeretve tisztelt nádor-főbiránk előtt mindazt, mi fájdalommal nehezedik kebleinkre, 's meglátandjuk, miként hűgagszág szava az, mit a' fenséges urhoz intézünk — kérelmünk ohajtott sikere nem marad el.

Ámde erre nézve mindenek előtt szükség meggyőződnünk a' felől, miszerint dolgunkban ugymint darab idő óta cselekszünk, boldogolni nem fogunk, sőt — ha a' kötelekek tovább is aként tágitatnak, mint egy időtől fogva történt — veszélynek teendjük ki irigylenlő legszebb szabadságinkat; szükség meggyőződnünk a' felől, miszerint az eddig történt de facto lépések elhamarkodott 's hibás lépések valának, 's megmutatnunk, hogy a' jászok nép törvényes szabadságát törvényes uton kívánja gyakorolni, 's ha jogaitban sértve van, illy uton akarja a' sérelem-orvoslást eszközölni. Ezenföül leplet kell vonnunk a' multa, eltakarnunk a' sebeket, mik rajtunk ezen mult folytatában ejtettek és szebb jövő biztos reményében szabadítéklevelünknel fogva kérnünk azon netaláni feledék, visszaélés vagy bármik által szendergésre jutott jogaink divatozásra ébresztését, miknek elalélt multa nézve keblünk nyugalmanak háboríttatását okozá. Mindez pedig — őszintén akarjuk a' testvér 3 kerület valódi javát — nem jár hiedelmünk szerint meggyőzhetlen nehéz-

séggel főleg most, midőn nádori alkapitány ur kö-
zénk jászok közé települt, s már helyzeténél fogva
is igen sokban elősegítheti jóra czélzó törekvésin-
ket; lelkületénél fogva pedig kétségkívül erejéhez
képest segíteni is fogja. Maholnap a' miveltség ma-
gasultával a' 3 testvér kerületbeli helyhatóságok
mind inkább s' alaposabban fogják ismérni jogaikat
s' józan és csupán a' kerületek közjává czélzó ész
és jogi egyensúllyal mérlegezni a' talán tulra nyom-
lulni akaró tisztí tekintélyt. Illy bizodalmas test-
véri öszszetartó ész és jogi hatás lehetetlen hogy
Jászság és Kunságra nézve boldogabb időszakot ne
viraszson.

Honi műipar. Zay-Ugrócz 1845. mártz. tjén.
Zay Károly gr. e' f. évben Zay-Ugróczon, Trencsény vár-
megyében, Pesttől 20, Pozsonytól 13, a' bányavárosoktól
12, Nagy-Tapolcsánytól 2 1/2 mérföldnyi távolságra, és
az egyfelől Trencsény szab. kir. városán s' illetőleg a'
hasonnevű fűrdőn át Moldvába, Sziléziába s' Lengyel-
országba, másfelől Turócz felé az említett bányaváro-
sokba s' Felső-Magyarországba vivő nagy, jártas or-
szágúttól fél mérföldnyire fekvő helységében, saját költ-
ségén egy nagyobbszerű posztógyárt állítand fel, mely
f. évi aug. 1-től szászországi gépekkel kezdend dolgoz-
ni. A' tulajdonos gróf szemel előtt tartván a' magyaror-
szági műipar hitelének az ország keblében, valamint
külföldön is mindinkább gyarapodását, gyárának jó hí-
rét s' önbecsületét, minden kitelhető módon törekvendik,
hogy a' legjobb, legszebb, legtartósabb színű s' aránylag
legolcsóbb minden minőségű posztót állíthasson elő, mi
viszonyainál fogva annál könnyebben elérhető, mint-
hogy sem a' gyárnak jövedelméből élni, sem mások kül-
ön nézeteinek e' tekintetben magát alárendelni nem kény-
telenítetik. Ennek következtében a' t. cz. megyei, városi
s' katonai hatóságokat, uradalmakat, kereskedőket, ma-
gányosakat, kik az említett gyárt beseb bizodalommal
szerencsésíteni szándékoznak, a' gyár igazgatósága bá-
tor felszólítani, miszerint kívánságaikat Nagy-Tapol-
csány, Nyitra-Zsambokrét és Bán felől Zay-Ugróczra
intézendő levelekben, ezen czim alatt: „A' zay-ugró-
czi posztógyár igazgatóságának” nyilvánítni szíves-
kedjenek. A' zay-ugróczi posztógyár igazgatósága által.

A' eskir. szab. révkomáromi biztosít-
ó társaságnak f. 1845dik évi febr. 11. és 12dikén
tartott közgyűlésére az igazgatóság által beadott szám-
adásból kitűnt, hogy a' közelebb felelyt 1844dik évben
a' társaság részvényei száma 850 volt; ennek alapitókéje
425,000 ft., segéd-és tartaléktökéje pedig 76,500 ft. ösz-
szesen 501,500 váltó ftot tett. Biztosítási díjakból és ka-
matokból befolyt jövedelem összesége 18,686 vft. s' 30 kr.
levonván a' költségeket s' a' készpénzül befizetett alap-
itókéktől kijáró kamatokat, 6393 ft. 41 1/2 kr., s' a' f. évi
közgyűlés határozatánál fogva elengedett két rendbeli
követő adósságokat 823 váltó ftot, maradt osztalékul
11,469 ft. 41 1/2 kr. és így egy részvényre 13 ft. 29 kr.
miből 10 ft. kiosztatni, 3 ft. 29 kr. pedig a' tartalék-töké-
hez esatoltatni rendeltetett. Ez alkalommal a' biztosít-
ó díjtábla általjában 10 pettel alábbszállított; a' na-
gyobb díjösszegektől visszafizettetni szokott díjenge-
délyek más biztosító társaságokéval megegyező, sőt még
nagyobb arányban állapították meg; — a' biztosítás
egyéb feltételei is a' biztosító felekre nézve szerfelett ke-
vező módosítást nyertek, miről minden ügyvivőnél rész-
letesen értesülhetni. A' biztosítók nagyobb kényelme vé-
gett Tolnán, Zimonyban és Perleszen is ügyvivőségek
fognak állíttatni. Igazgatóvá Molnár Lajos, titoknokká
Janicsáry Döme, pénztárnokká Sárkány Lajos urak vá-
lasztattak. — Közliz igazgatóság.

A' kir. magyar természetud. társulat
f. hó 15kén délutáni 5 órakor tartandja saját teremében
közgyűlését, melyben részt venni mind a' helybeli mind
vidéki tagok szívesen kéretnek. A' természetud. év-
könyvek első füzeté közebe jött akadályok miatt el nem ké-
szülhetvén a' f. évi júniusi pesti vásárra fog kiadni. —
Dr. Kovács Sebestyén Endre társulati első titoknok.

A' részvény kibocsátás előleges be-
rekesztése, kamat-kifizetés, s' harmadik
részlet-befizetés a' magyar keres-
kedelmi társaságnál Pesten. Közhírre teszi
ezenel az alulirt választmány, miszerint a' magyar
kereskedelmi társaság jelen állapotja s' jegyzőköny-
villeg hozott határozata következtében részvényei
kibocsátását előlegesen berekeszti, s' olyanokat még
csak jövő április 10dikéig bocsátand ki, valamint hogy
csak imént említett időpontig fogadtatnak el követ-
kező aláírók elkészített részlet-befizetési: Mörki
Piller László, Bónis Sámuel, Inkey Zsigmond, Bos-
sányi Simon, Fehér József, Jozipovits Antal, Száde
Lajos, Gaal Ferdinand, Eisele Antal, Bemel József,
Kállay Gusztáv, Buday János, Beksy György, Franco-
vich János, Cimiotti Lajos József, Palese József, La-
zarich Mátyás, Donda ker. János, Fontanini ker. János,
De Thian Károly, Chiachich Mihály, Hanzlich
Ferenc, Spendou András, Perussich József, Michu-
licich Antal, Dobrovich Natale, Millatovich Péter,
Tomsich és Lipiczter, Rossovich József, Czár Jakab,
Donagani Gáspár, Morovich D., Krischmann István,
Medanich János, Treves Regina szül. Mandolfo,
Sarinich Bertalan, Dalmaison Antal, Zanon András,
Spadoni János és Mih. test., Medanich András, Lob-
mayer M. F. s' társa, Lobmayer M. F., Dienes Ká-
roly, Jeszenszky Károly, Lipthay Gábor, Dunker
Rathenow E., Bauer János Károly, Kopp, Rüdiger
F. E., Meer P. H., Hübler Frigy. Otto, Kaeskovics

Ignác, Tallián Pál, Töreky Ferenc. Van szeren-
cséje egyszersmind az alulirt választmánynak tiszte-
lettel megkérni a' t. cz. részvényeseket: méltóztassa-
nak az első 9 hónapra esendő 5% nyi kamatot (17. §.
szerint) ugymint: 2 pft 50 krt. a' 75 pforintnyi első
részletre, 1 pft 15 krt. az 50 pforintnyi 2dik részlet-
re a' magyar kereskedelmi társaság pénztárából az
alapszabályok 67ik §. érte me szerint a' részvények
előmutatása mellett felvenni, s' folyó évi aprí-
lis 10dikére kifizető 3ad részletbelizetést, 10% fel,
avagy 50 pforinttal 20 forintos pénzláb szerint rész-
vényenkint (az alapszabályok 10d. 11d. és 14d. §§.
értelmében) akkorig Pesten (városháztér, Almásyház-
ban) teljesíteni, hol reggel 9től 12ig nyitva áll a' hi-
vatal. Pest febrúar 10én 1845. A' magyar keres-
kedelmi társaság választmányi üléséből.

Budapesti napló. (Mártz. 9kén.) Mult alkalom-
mal emlékezünk az orvoskari épület kül árvaságáról;
most a' magy. kir. tudom. egyetem fűvészkerte idezi fi-
gyelmünket; igen sajnós hogy e' tudomány-szaktért egye-
temünkél, mely gazdaglásra igen sok külföldivel ve-
telkedhetik, olly hosszú időn paragon látjuk heverni. A'
rend mely a' növényzet osztályozásában egy idő óta mu-
tatkozik, némileg kielégítő, de a' szemmel látható sze-
gényiség itt is uralkodik; nincs egy hely, hol a' tanulni-
vagyó biztos menedéket találhatna; az egész kert szűk
s' a' nyár minden alkalmatlanságának kitéve; tavaly az ü-
vegház öszszeroskadtt, s' díszesb emelkedését még nem
szemléltük; a' téli látogatónak Isten legyen irgalmas!
Ha a' reményzöld e' tavasszal kivirul, fogja e' jótékony
leplét ez intézetre is borítani? — A' hazai ipar fejlődését
különféle uton módon törekszik kijátszani a' külföldi ár-
mányosság vagy leleményesség; már eddig több nyeresz-
kedési ügyüggyködés fűdözöttetett fel s' a' küszöbön álló
vásárkor legalább nem sokan fognak jégre vitetni a' ve-
vők közül, miként néhány árus magát arra vitette. — A'
vácsi utczában egy, még eddig nem látott rendkívül szép
izléssel rendezett divatárus boltot láttunk; mi már ma-
gában lehetetlené teszi, hogy ha egy hölgy arra elstét,
kisértetbe ne jöjön, betekinteni!! — Minap egy király-
utczai bolt vasterhe alatt roskadni kezdte, mi miatt az a-
lattai pinczelakók nagy veszélyben forogtak; nevezet-
es itt hogy a' ház, melyben a' bolt van, négy emeletes,
mégis pinczéjében s' tán padlásin is laknak, mit bizonyo-
san a' pesti rendkívüli esekély lakbér okozhat; illy ese-
teknél a' házi ur sopánykodva csapja öszsze kezét, a' la-
kos pedig — ha meg nem halt tova költözik. Ez is egy adat
a' városi élet kellemeléhez. — B e y s e középponti vasuti-
igazgató mérnök a' vasutműkasok közt pénzügytést ren-
deze, melyből ha ki a' munkarészesek közül egész mu-
nkaidő alatt sérelmet kapna, vagy megbetegülne, illő ú-
poltatásban részesülhessen; eddig is többen érezték már
ez emberséges gondoskodás jótékonyát. Bár minden
köz munkánál divatba jöne illy czélszerű intézkedés! al-
kalmassint kevesebb ügyefogyott esnek a' véletlenségek
áldozatává. — A' pestmegyei fegyverek magok közt 8
p.ftot adakoztat a' szegény árvaik részire segedelmul.
— A' nemzeti kör, elevenségének újabb jelét kezdé adni
R ó z s a v ö l g y i z e n e m ű v e i n e k n a p f é n y r e
s e g i t t e t e s e á l t a l, bár adná jelét mint az irodal-
om és művészet barátjának egyesülete, czimének, mellyel
egykor munkásságnak indult, még sokkal megfelelőbbel
mi hihető példányul szolgálna kisebb társulatoknak is,
melyek megannyi jó czél mellett feltűnnek s' enyésznek
ismét mint buborék, mert soha sem ott kezdik, a' hol ten-
dők gyökerezzenek. — Az ifjak olvasó társulatának is
csak híre volt egyszer, azóta még szó sincs róla; annál
dieséretesb tehát a' sokféle bonyolodások után is fenálló
magányi irodalmi kör; hol néhány műveltségre törekvő if-
jú kölesönös értekezések, s' nyelvelvi vitatkozásokkal
képezi magát, minek idővel sükere is leend. — Néhány
mükedvelő toll, gyakrabban mint valaha, kiki röpül külföldi
vendégszerepekre most a' régi szép modorban mázolgat
össze holmit nemzetünkrol; ezek egyikének gyümölese
a' „privatae reflexiones” czimű firka, mellyet még magyar
gyomor is ugyancsak bajosan emészthet meg. Előadja ez
nemzetünk korcsve yületét, nyelvnök gyalázatoságát,
a' dieső latin nyelv szomorú honytát, s' b. mellyek ször-
nyen sebzik a' szerzőnek jóra nemre törekvő szívét;
mit azonban több szóra nem méltatunk. — Vásárunk kilá-
tást, mint már említők, igen hisítjük a' rendkívül terhes
utak; ezt igazolják legközelebb a' Bakonyosság, Mátramel-
lék, Kassa, Pozsony és egyéb főleg hegyes tájakról ér-
kezett utazók is. Káptalanfa, Városlőd, s' b. körül, még
a' lóhátas posta sem vala képes átgázolni a' hófuvatago-
kon, sőt számos kereskedő, holmi utközű csárdákban s'
v e n d é g f o g a d ó k b a n 24 ó r a i g v e s z t e g l e n i
v a l a k é n y t e l e n, míg az u t a k o n ösz-
szetorlott hótoimegeket fogadott vagy kiállított emberek
el nem lapátolták. A' Duna jege Pozsonyul fogva egész
Mohácsi: áll még s' mivel a' lehullott sok hó a' folyvást
tartó hideg mellett még szilárdítá azt, ez ok miatt legha-
marabb a' mohón áradó víz takaríthatja el azt a' majd beál-
landó idő lágylásával. — Erdélyből szinte kevésbé ked-
vezők a' tudósítások. Szamosújvár vidékéről azt írják: te-
lünk alig volt, az élet olesó, de a' takarmány drága, azért
nehezen várjuk a' tavaszodást; most azonban febr. végé-
vel a' tél egész dühét ki akarja önteni, havaz, fű és esi-
korog. — Mivel illy mostoha időjárás miatt mind a' dunai
mind egyéb mindennemű hajózás szörnyű esorbát szenved
a' még téli tanyáján vesztelő pesti, esztergomi s' e-
gyéb hajóhidakkal együtt, igen természetes a' szállítás
közlekedés s' így a' kereskedésnek is csökkenése, ide jár-
ul még a' két testvér fővárosi dunai malmok is, mellyek
nagy részét ámbár a' téltelen januárban újra beállították,
de február 5 — 10 táján ismét kiszedték a' jégzajlás miatt
s' így most csupán a' pesti hengermalom szerencsés bu-

sás keresettel dicsekhetni; mert egyedül maga öröhlétvén
a' szerfűlött jutányos gabonaár mellett most semmi ver-
senyese nincs s' ha nagyhétig nem tisztul meg a' Duna, s'
így kikötőben vesztelgenek a' dunai malmok, a' lisztzük-
ségmutatkozttával még bővebbbaratásban részesülend főleg
nagyhétben. — A' dunagőzhajózási társaság kormányja
szerződésre lépett Styrbeyjel az oláhországi hospodár
testvérel a' gőzhajók általi közlekedés nagyobb kiter-
jesztése végett Oláh- és Magyarország s' így a' többi
nyugat közt. — Nagy örömmel halljuk, hogy a' dunagöz-
hajózási társaság a' budapesti hajóhid haszonbérletése vé-
gett a' versenyzők közt fellépni szándékozik. Ha ennek
kezeire jutand a' Budapest közti mindennemű közlekedés
kezelése — akkor mennyi tenger kellemelenségül me-
nekszik meg mind a' két testvér városi mind a' vidéki kö-
zönség! — Jövő kedden márt. 11kén Fűredy Mihály ja-
vára fog adatni a' nemz. színházban bérletiszűnésel, Ez-
red leánya, opera 3 felvonásban Donizettitől.

Spanyolország.

A' Sentinelle des Pyrenés febr. 2kárul újabb
zendülést jelent, mely a' baszk tartományban ütött
ki. Katonai öszszesekűvés fűdöztetett föl a' vitoriai
örség közt, mellynek következtében több fő és al-
rangú hadi tiszt börtönözttetett be; de ezen intézke-
dés a' közlegő vész elhárítására elégségesnek nem
tartatván, a' mallorcai hadosztály, melly Tolosában
állomásozott, parancsot kapott rögtöni indulásra Vito-
ria felé. Hasonló parancsot kapott Urbistondo tá-
bornok, kinek köteleességévé tétetett a' Biscayában
szállászó haderőt gyorsan egyesíteni s' Vitoria fe-
lé vezetni. — Febr. 14én a' madridi senatus a' papi
jóságokrol szóló törvényjavaslatot 74 szóval 2 el-
len elfogadá. — A' Cubában felfedezett érczbányák
kimeríthetlen tartalmauknak találtattak; de mivel ott
a' szükséges olvasztó-műhelyek hiányoznak, ez ok-
ból az ásványércz Angliába szállíttatik. Ezen czik-
keli kereskedést olly élenkül üzük, hogy január el-
ső 14 napjaalatt Cubából érczszel terhel 12 hajó in-
dult Swansea felé. — Az angolok ezen új szerencsén
igen örülnek.

Anglia.

Londonból febr. 19én. Az alsóházi ülés éjjél ut-
áni 1 óráig tartott. A' tanácskozási szönyegen volt
jöveldelmi adó-kérdés élnök vitatkozások után bevé-
geztetett. Rockbuck a' ministeri javaslatot új módo-
sítvánnyal kísérté megváltoztatni; melly azonban
annyira felingerlé a' kedélyeket hogy az indítvány-
zó maga is később következetesnek tartá saját mó-
dosítványa módosíttatását. S h e i l irlandi képviselő
(O'Connell's hozzá tartozó a' parlamentben nem je-
lentek meg) erőlesen felelt, „Rockbuck — ugy-
mond — magát mindig Irland barátjának mondá s'
ezen jó érzete Irland iránt jelen pillanathban olly meg-
lelő, hogy kénytelenek vagyunk felkiáltani: „ments
meg isten illy barátságát.” Peel szokott higgad-
ságával támogató finansztervét. Palmerston Peellel
szavazott. Rockbuck módosított indítványa 275 szó-
val 33 ellen félrevetett, ministeri többség 242.
Ezután Peel javaslata a' jöveldelmi adót következő
három évreis megalapítani bocsáttatott szavazás alá,
melly 228 s' szóval 30 ellen, s' így 198 többséggel
fogadtatott el. — Legújabb Londonban Brandtől
megjelent egy munka az angol pénz-forgalomrol,
mellyből következő nevezetes adatok kiemelendők:
Angliába legtöbb arany érkezik Hamburg és Páris-
ból, mellyek szűlőhelye Oroszország és Délamerika,
kemény darabokban legtöbb jó Afrikából, honnét
1832től — 1841ig 334,000 ft st. értékű szállíttatott
Londonba. — Most nyolcz pénzsajtó foglalatos Lon-
donban, mellyek naponként 392,892 darabot ver-
hetnek. 1843 jul. 1től — 1844 jul. 1ig veretett egész
és fél souvereign 15,920,411, ezüst 20,976,756;
rézpénz 19,631,200; összesen 56,528,367 pénz-
darab. — Pigott kapitány nem rég olly öltönyt talált
fel, melly az embert vízbemerüléstől megója; a' lon-
doni emberiség-társaságnak egy tagja ezen talál-
mánnal a' kigyópatakon (Serpentine-river) ki-
sérletet tön több néző előtt; magára öltvén t. i. az
említett ruhát, a' folyóba ment olly helyen hol ennek
mélysége 10' volt kezeit és lábait mozdulatlanul tar-
tá, s' minden módot elkövetett víz alá merülhetés
végett, de nem sikerülhet, mert a' vízbe mellénél
főlebb nem sülyedhetett. — A' febr. 17d. alsóházi ü-
lésben Borthwick képviselőnek kérdésére Peel alap-
talannak jelenté azon keringő hírt, hogy Albert hg
„királyi férj” czimrel lenne diszesítendő.

Franciaország.

Boudet módosítványa fölötti szavazás ujong
megmutatá, hogy a' mostani miniszterség elvei tar-
tóságra nem számíthatnak, mert a' 24 többséget si-
lány győzelemnek tekinthet a' miniszterség részére.

